

Sigurnost djece na internetu

ZAŠTITA I AUTONOMIJA MALOLJETNIKA U
DIGITALNOM SVIJETU

IZVJEŠĆE SUPREDSJEDATELJA POSEBNOG

ODBORA ZA SIGURNOST DJECE NA INTERNETU

prof. dr. Jörg M. Fegert i dr. Maria Melchior

Predgovor

U ožujku 2026. predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen zadužila je dvoje posebnih savjetnika, prof. dr. Jörga M. Fegerta i dr. Mariju Melchior, da supredsjedaju Posebnim odborom za sigurnost djece na internetu i eventualna dobna ograničenja za društvene medije. Zadatak im je bio sastaviti izvješće o rezultatima odbora i ponuditi savjete o najboljem pristupu koji Europa može zauzeti kako bi internetski svijet učinila sigurnijim za djecu.

U odboru, koji je predsjednica Komisije najavila u govoru o stanju Unije 2025., okupili su se članovi akademske zajednice na visokoj razini, osobe s iskustvom iz prakse, predstavnici mladih i roditelja i drugi stručnjaci iz raznih područja iz cijele Europe i zajedno analizirali učinak društvenih medija na maloljetnike.

„A u svemu tome vodit ćemo se potrebom za jačanjem roditeljske uloge i izgradnjom sigurnije Europe za našu djecu. Jer kad je riječ o sigurnosti naše djece na internetu, Europa vjeruje u roditelje, a ne u profit.”

Predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen

Govor o stanju Unije 2025.

Posebni odbor sastao se tri puta i na svakom od tih sastanaka sudjelovali su razni stručnjaci. Prvi sastanak održan je 5. ožujka 2026. i tom su prilikom analizirani postojeći znanstveni dokazi o učinku društvenih medija i digitalnog okruženja u širem smislu na djecu i adolescente.

Na drugom sastanku, održanom 16. travnja 2026., raspravljalo se o postojećim propisima i resursima EU-a te nacionalnim pristupima politikama u području sigurnosti djece na internetu. Posebni odbor treći put se sastao 16. lipnja 2026. i tada su rasprave bile usmjerene na nacionalne pristupe politikama i eventualne preporuke za zaštitu i autonomiju djece i adolescenata u digitalnom svijetu.

Na sastancima su među ostalim obuhvaćene sljedeće teme:

- pozitivni i negativni učinci uvođenja dobnih ograničenja za društvene medije i druge digitalne usluge
- prilagođeni pristupi zaštiti i autonomiji maloljetnika na temelju dobi, socioekonomskog podrijetla i rizika specifičnih za dob
- integrirana/zadana sigurnost i odgovornost pružatelja društvenih medija i drugih digitalnih usluga
- obrazovne mjere i mjere informiranja za promicanje odgovornog korištenja interneta među djecom i adolescentima, roditeljima i skrbnicima, nastavnicima i drugim odgojno-obrazovnim djelatnicima

- pružanje potpore roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima te pomaganje djeci i adolescentima da iskoriste prilike koje im pruža digitalni svijet.

Analiza i preporuke iz ovog izvješća temelje se na ključnim doprinosima raznolike skupine stručnjaka pozvanih na svaki sastanak Posebnog odbora i brojne dodatne sastanke s predstavnicima država članica, posebno one koje su organizirali irsko predsjedništvo Vijeća EU-a i Luksemburg (ministarski sastanak D9+), kao i na doprinosima trećih zemalja (uključujući Australiju i Brazil) i Europskog parlamenta i njegovih zastupnika, posebno Međukluba za prava djece; industrije, civilnog društva, skupina za strateško promišljanje i drugih organizacija, uključujući Ured visokog povjerenika UN-a za ljudska prava (OHCHR) i Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB).

Na temelju svih održanih rasprava i prikupljenih dokaza supredsjedatelji su sastavili preporuke. Iako su za preporuke odgovorni isključivo oni, njihov rad uvelike se temelji na doprinosu drugih priznatih stručnjaka i predstavnika roditelja i mladih te na stručnom znanju Europske komisije.

Izvješće bi trebalo poslužiti kao temelj za buduće mjere koje će Europska komisija i države članice EU-a predložiti radi zaštite sigurnosti djece na internetu. U ovoj neovisnoj analitičkoj procjeni daju se preporuke i ideje djeci i adolescentima, roditeljima i skrbnicima, učiteljima, nastavnicima i drugim odgojno-obrazovnim djelatnicima te društvenim medijima i drugim pružateljima digitalnih usluga o tome kako bolje zaštititi i ojačati položaj maloljetnika na internetu.

Okvir: opseg i definicije

Glavna zadaća Posebnog odbora, kako ju je zadala predsjednica von der Leyen, bila je rasprava o sigurnosti djece na internetu i potencijalnim dobnim ograničenjima pristupa društvenim medijima. Iako opseg ovog izvješća odgovara toj zadaći, u raspravama tijekom sastanaka Posebnog odbora i drugim političkim inicijativama (na primjer, u pozivu čelnika zemalja skupine G-7 od 17. lipnja 2026. za sigurniji digitalni prostor za maloljetnike) istaknuta je potreba da se precizno definira pojmove koji se koriste u ovom izvješću.

Ne dovodeći u pitanje međunarodne pravne akte, pravne akte EU-a ili nacionalne pravne akte, u ovom se izvješću koriste sljedeći pojmovi i njihove definicije:

- **Društveni mediji i druge digitalne usluge (skraćeno, društveni mediji+):** u ovom se izvješću pojmovi „društveni mediji+” i „društveni mediji i druge digitalne usluge” koriste za široko definiranje usluga koje mogu biti dostupne maloljetnicima i čije su značajke i/ili sadržaj rizični i/ili nisu primjereni njihovoj dobi (na primjer značajke koje stvaraju ovisnost i štetne značajke i/ili sadržaj, uključujući beskonačno pregledavanje sadržaja, automatsko pokretanje sadržaja, algoritmi za preporuke i neprestane obavijesti). Pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih

usluga uključuju internetske platforme koje služe kao posrednici za sadržaj trećih strana, kao što su društvene mreže i trgovine aplikacijama. Obuhvaćeni su i sustavi umjetne inteligencije koji predstavljaju rizik za sigurnost i razvoj maloljetnika, uključujući virtualne prijatelje kreirane umjetnom inteligencijom, videoigre u kojima se djeca izlažu štetnim poslovnim praksama ili stupaju u kontakt s opasnim osobama i platforme za razmjenu videozapisa koje maloljetnicima omogućuju pristup sadržaju koji nije primjeren njihovoj dobi.

- **Maloljetnici, djeca i adolescenti** – ne dovodeći u pitanje pravno definiran pojam „dijete” (na primjer u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta), u ovom se izvješću zagovara razvojni pristup zaštiti maloljetnika na internetu, u kojem se uzimaju u obzir konkretni rizici i ranjivosti kojima su izloženi ovisno o dobi. Za potrebe ove analize autori koriste izraz „maloljetnici” za djecu i adolescente mlađe od 18 godina (granica punoljetnosti). Pojam „adolescenti” odnosi se na maloljetnike u dobi od 13 do 18 godina. Pojam „djeca” odnosi se na maloljetnike mlađe od 13 godina. U ovom se izvješću pojam „prava djece” odnosi na prava djece mlađe od 18 godina, kako su definirana u pravnim tekstovima. Pojam „sigurnost djece na internetu”, kako je naveden u mandatu postupka Posebnog odbora, koristi se kao krovni pojam za zaštitu i autonomiju maloljetnika u digitalnom svijetu.

Uvod: sigurno odrastanje u svijetu društvenih medija+

Brz razvoj digitalnih tehnologija iz korijena je promijenio kontekst u kojem djeca i adolescenti odrastaju i komuniciraju s vršnjacima, roditeljima, nastavnicima i svijetom koji ih okružuje. S druge strane, aktivnosti koje se odvijaju u fizičkom svijetu i dalje su neophodne za učenje, izgradnju kvalitetnih odnosa i stjecanje iskustava koja oblikuju razvoj maloljetnika.

Svijet društvenih medija+ otvorio je brojne mogućnosti za učenje, povezivanje, sudjelovanje i stvaranje. Međutim, maloljetnicima treba edukacija i autonomija kako bi te mogućnosti iskoristili za ostvarivanje svojih potencijala.

Međutim, **društveni mediji+ donose i velik broj rizika** za zdrav razvoj i dobrobit maloljetnika. Među tim su rizicima, primjerice, prekomjerno korištenje zbog značajki koje stvaraju ovisnost, zamjena aktivnosti povoljnih za razvoj, izloženost štetnom sadržaju i neprimjereni kontakti na internetu. Pojavom novih tehnologija ti su rizici povećani pa su potrebne odlučne, ali promišljene odluke za zaštitu djece i adolescenata na internetu.

Zbog raširenog korištenja društvenih medija i drugih digitalnih usluga **oblikovatelji politika i roditelji iznimno su zabrinuti zbog opasnosti s kojima se djeca i adolescenti susreću na internetu**. Iako su dobna ograničenja za pristup društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama naišla na kritike, **ona mogu biti nužna mjera predostrožnosti** dok se ne pokaže da su društveni mediji+ sigurni za djecu i adolescente ili dok se ne pojave sigurne alternative.

Svrha dobni ograničenja nije da se odgovornost za sigurnost djece i maloljetnika na internetu svali na roditelje i skrbnike niti da se pružateljima usluga dopusti pranje ruku od odgovornosti. **Pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga ostaju primarno odgovorni za sigurnost usluga koje razvijaju i pružaju.**

Teret dokazivanja mora biti na pružateljima usluga, a ne na regulatornim tijelima, roditeljima i djeci. **Dok pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga ne dokažu da je sigurnost ugrađena u njihove usluge, u EU-u treba ograničiti pristup tim uslugama za djecu mlađu od 13 godina.** U to ograničenje na razini EU-a države članice mogu uvesti dodatna preventivna dobna ograničenja za adolescente starije od 13 godina.

Preventivna dobna ograničenja hitne su mjere za postizanje dugoročnog cilja da se promicanjem promjene kulture postigne da društveni mediji+ budu sigurni za maloljetnike. Prvi rezultati iz zemalja koje su uvele opću zabranu pristupa društvenim medijima na temelju dobi pokazuju da većina maloljetnika pronalazi način za zaobilazanje tih politika. Međutim, neki su maloljetnici prestali koristiti rizične društvene medije i druge digitalne usluge i sada imaju više vremena za aktivnosti izvan interneta (kao što su sport i društvene interakcije uživo). To pokazuje da je postupna

promjena normi oko korištenja društvenih medija+ među maloljetnicima moguća i da se mora uzeti u obzir.

Međutim, promjene se ne događaju preko noći. Na primjer, trebalo je više od jedne generacije da se promijene društveni stavovi o zakonskoj zabrani tjelesnog kažnjavanja u obrazovanju (primjerice u Njemačkoj i Švedskoj). Zabranom tjelesnog kažnjavanja pojašnjena su očekivanja za roditelje, skrbnike, nastavnike i druge odgojno-obrazovne djelatnike i povećan je angažman promatrača kako bi se osigurao nenasilan odgoj maloljetnika. Uspjeh te mjere dokazan je pozitivnim trendovima i kontinuiranom evaluacijom od njezina uvođenja.

Dobna ograničenja bit će djelotvorna samo ako ih bude pratila promjena društvenih stavova. Kontinuirano ocjenjivanje i dugoročno praćenje mogu oblikovateljima politika pokazati hoće li se s vremenom promijeniti navike maloljetnika i njihovih roditelja, skrbnika i odgojno-obrazovnih djelatnika.

Dok odrastaju u današnjem svijetu društvenih medija+, djeci i adolescentima mora se omogućiti da vode zdrav i ispunjen život i da iskorištavaju mogućnosti koje pružaju društveni mediji i druge digitalne usluge. **Prava djece treba štiti na internetu jednako kao i izvan njega** – od prava da budu sigurna i zaštićena od gospodarskog iskorištavanja i kaznenih djela u svim oblicima (posebno seksualnog nasilja) do prava na pristup informacijama, obrazovanju i razonodi.

„Već desetljećima vodimo brigu o sigurnijem svijetu za djecu; isto moramo činiti i za digitalni svijet. Pozitivne mogućnosti koje tehnologija otvara ne smiju povlačiti negativne posljedice za sigurnost, zdravlje ili mir djece.”

Predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen

Djeca imaju pravo odrastati u sigurnom okruženju koje pozitivno utječe na njihov razvoj, kako na internetu tako i izvan njega. Maloljetnicima bi svakako i dalje trebalo pružati potporu izvan interneta, ali treba uzeti u obzir i da su internetska okruženja sve važniji dio svakodnevnog života maloljetnika. Zbog toga se zaštita mora automatski ugraditi u svim društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama.

Mjere za sigurnost djece na internetu moraju se temeljiti na njihovim pravima. Potencijalna dobna ograničenja moraju biti u potpunosti u skladu s pravima djece te razmjerna i usklađena s njihovim interesima. Sredstva za postizanje tog cilja moraju ići u korak s tehnološkim razvojem.

Iako pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga ostaju primarno odgovorni za sigurnost usluga koje pružaju, posebno kad ih pružaju maloljetnicima, treba izgraditi **ekosustav aktera za zaštitu i autonomiju djece i adolescenata u okruženju društvenih medija+**. To mogu biti regulatorna tijela koja trebaju provesti potrebne mjere, pružatelji sigurnih usluga primjerenih dobi, roditelji, pružatelji skrbi, nastavnici i

drugi odgojno-obrazovni djelatnici koji imaju važnu ulogu u nadzoru i usmjeravanju maloljetnika na internetu. Kako maloljetnici sazrijevaju, a okruženja društvenih medija+ brzo se mijenjaju, **uspjeh tog ekosustava ovisit će o međusobno povezanim mjerama svih aktera** s istim ciljem: sigurno odrastanje djece i adolescenata u digitalnom svijetu.

Slika 1: Ekosustav za zaštitu i autonomiju maloljetnika na internetu

Intenzivniji politički rad na jačanju sigurnosti djece na internetu

Proteklih mjeseci pokazalo se da sigurnost djece na internetu postaje politički prioritet u cijelom svijetu. **Uvođenje, provedba i kontinuirana evaluacija odgađanja pristupa društvenim medijima u Australiji pružili su korisna saznanja ostatku svijeta.** Druge zemlje, npr. Ujedinjena Kraljevina i Kanada, najavile su zakonodavne prijedloge, a Indonezija je već donijela zabranu.

U nedavnom izvješću navodi se da 92 % Europljana smatra da bi jačanje zaštite djece i mladih na internetu trebalo biti jedan od prioriteta EU-aⁱ.

Europski čelnici počeli su raditi na tom pitanju. Izjava iz Jutlandaⁱⁱ iz rujna 2025., rezolucija Europskog parlamenta u kojoj se poziva na utvrđivanje minimalne dobi za pristup digitalnim uslugama na razini EU-aⁱⁱⁱ, Posebni odbor za sigurnost djece na internetu, koji je osnovala predsjednica von der Leyen, i nedavni zaključci Europskog

vijeća^{iv} jasni su znakovi sve izraženije političke volje da se poduzmu konkretni koraci za uklanjanje rastućih rizika s kojima se djeca suočavaju na internetu.

U lipnju 2026. skupina G7, čiji su članovi Kanada, Francuska, Njemačka, Italija, Japan, Ujedinjena Kraljevina, Sjedinjene Američke Države i Europska unija, prvi je put na najvišoj političkoj razini postigla dogovor o zajedničkim načelima za zaštitu maloljetnika od digitalnih usluga koje predstavljaju rizik^v.

Nadalje, **nekoliko država članica EU-a donosi zakone o minimalnoj dobi za pristup društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama** koje bi djecu i adolescente mogle izložiti štetnom sadržaju. Na primjer, Francuska trenutačno predlaže dobnu granicu od 15 godina na temelju crne liste ograničenih usluga. Grčka planira dobnu granicu od 15 godina za usluge društvenih mreža. Danska razmatra ograničenje za maloljetnike mlađe od 16 godina, iako se dobna granica može sniziti uz pristanak roditelja. Švedska razmatra ograničenje na temelju godine u kojoj dijete navrši 15 godina, pri čemu bi nekoliko vrsta usluga bilo izuzeto. I mnoge druge zemlje, npr. Portugal, Španjolska, Njemačka i Poljska, razmatraju donošenje sličnih propisa.

U tom kontekstu fragmentacija jedinstvenog europskog tržišta digitalnih usluga dovodi do realnih rizika. Stoga mnoge države članice pozivaju na rješavanje tog pitanja na razini EU-a. Treba istaknuti da države članice imaju različite kulturne i nacionalne kontekste kad je riječ o obrazovanju, digitalnoj pismenosti i zaštiti maloljetnika. Fragmentacija bi mogla dovesti do neujednačene zaštite maloljetnika na području EU-a. To bi značilo i da bi regulatorna tijela mogla imati poteškoća pri provedbi, a pružatelji usluga više troškove usklađivanja. To bi moglo nepovoljno utjecati na razvoj sigurnijih društvenih medija i drugih digitalnih usluga i na djelotvornost zakona o sigurnosti na internetu.

EU već poduzima konkretne mjere za zaštitu maloljetnika. Nedavne odluke Europske komisije dodatno su istaknule potrebu da se za suzbijanje prijetnji s kojima se djeca i adolescenti susreću na internetu primijene metode koje se temelje na konkretnim dokazima. Dobar su primjer preliminarni nalazi u istragama protiv društava Meta i TikTok, za koje se sumnja da se ne pridržavaju visokih standarda zaštite maloljetnika na internetu propisanih Aktom o digitalnim uslugama i ne osiguravaju lako dostupne mehanizme za prijavljivanje sadržaja koji sadržava seksualno zlostavljanje djece. Nadalje, nedavne važne odluke američkih sudova povijesna su prekretnica u raspravi o odgovornosti platformi.

Kratka povijest zaštite maloljetnika na internetu

Mjere za zaštitu djece i adolescenata na internetu razvile su se istovremeno s internetom, što znači da potječu iz vremena prije društvenih medija, pametnih telefona i umjetne inteligencije. Temelji današnjih pravila za zaštitu maloljetnika na internetu postavljeni su krajem prošlog i početkom ovog stoljeća, a propisi su osmišljeni tako da se uslugama i poduzećima omogući prekogranično poslovanje i razmjena informacija. Iako ta pravila nisu osmišljena isključivo u svrhu zaštite djece i adolescenata na

internetu, u njima su utvrđena mnoga načela na kojima se i dalje temelje postojeći propisi u tri područja.

Prvo, regulacijom medija i digitalnih usluga na unutarnjem tržištu uvedena su zajednička pravila za televizijske usluge na području Europe, uključujući zaštitne mjere protiv sadržaja koji bi mogao biti štetan za maloljetnike. Prvi usklađeni okvir za internetske usluge ili usluge informacijskog društva (u skladu s Direktivom o e-trgovini) potaknuo je i razvoj prekograničnih internetskih usluga unutar EU-a.

Drugo relevantno područje su pravila o zaštiti podataka i privatnosti, počevši od zajedničkih standarda iz Direktive o zaštiti podataka iz 1995. za prikupljanje i upotrebu osobnih podataka u državama članicama.

Treće je područje zaštita potrošača. U zajedničkim pravilima EU-a, na temelju kojih se suzbijaju zavaravajuće i agresivne poslovne prakse, prepoznaje se da je ranjivim potrošačima potrebna dodatna zaštita, što je važno načelo u digitalnom okruženju. To obuhvaća situacije u kojima su djeca i adolescenti izloženi poslovnim praksama koje na njih mogu utjecati drugačije nego na odrasle osobe.

Budući da su digitalne tehnologije postale sastavni dio svakodnevnog života, EU kontinuirano ažurira te pravne okvire kako bi odgovorio na nove izazove. Općom uredbom o zaštiti podataka (OUZP) uvedene su posebne mjere zaštite osobnih podataka djece i njihove privole na internetu. Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama proširena je kako bi obuhvatila nove oblike audiovizualnog sadržaja i platforme za razmjenu videozapisa. Konačno, Aktom o digitalnim uslugama utvrđena su pravila za usluge internetskog posredovanja, među izričito u svrhu zaštite maloljetnika.

To je odraz šireg trenda: digitalne tehnologije više se ne uklapaju jasno u samo jednu regulatornu ili pravnu kategoriju. Društveni mediji i druge digitalne usluge kombiniraju elemente medija, komunikacije, trgovine i obrade podataka, često u okviru iste platforme. Zbog toga djelotvoran pristup zaštiti maloljetnika na internetu mora biti sveobuhvatan i temeljiti se na instrumentima iz nekoliko područja prava EU-a, uključujući regulaciju platformi, zaštitu podataka, zaštitu potrošača i regulaciju audiovizualnih medija.

Brz razvoj i uvođenje umjetne inteligencije dodatno povećava rizike za maloljetnike na internetu. Usporedno s tim društveni mediji i druge digitalne usluge neprestano se razvijaju kako bi se privukli i zadržali korisnici u današnjoj ekonomiji u kojoj vrijednost ima njihova pozornost. Potreba za intervencijom regulatornih tijela kako bi se ojačala zaštita maloljetnika i kako bi im se omogućilo sigurno korištenje društvenih medija+ veća je nego ikad prije.

Dokazi o rizicima i prilikama s kojima se maloljetnici susreću na internetu

Brze tehnološke promjene djeci su otvorile izvanredne mogućnosti za komunikaciju s vršnjacima i izražavanje kreativnosti te olakšale pristup znanju i podršci. Međutim, djeca nisu odrasle osobe, a okruženje društvenih medija+ izlaže ih različitim rizicima za njihovo fizičko i mentalno zdravlje i razvoj ovisno o dobi. Važni i su socioekonomski i individualni čimbenici, kao što su obiteljsko podrijetlo i spol, kao i dizajn društvenih medija i drugih digitalnih usluga.

Pouzdana dokazi o povezanosti rizika i štete s društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama ključni su za oblikovanje kvalitetnih mjera za zaštitu i autonomiju maloljetnika na internetu. Štetnost značajki, funkcija ili formata koji se susreću na društvenim medijima+ može se razlikovati ovisno o društvenim i osobnim okolnostima djeteta ili adolescenta. Maloljetnici koji pripadaju rasnim, etničkim i vjerskim manjinskim skupinama, pripadnici LGBTIQ+ zajednice, oni s posebnim obrazovnim potrebama ili postojećim poremećajima mentalnog zdravlja mogu biti posebno ranjivi na internetu. Naravno, tu ranjivost društveni mediji i druge digitalne usluge povećavaju svojim sadržajem ili dizajnom koji je štetan, manipulativan ili stvara ovisnost. Istraživanja i prikupljanje dokaza treba kontinuirano prilagođavati promjenama tih značajki.

Društveni mediji i druge digitalne usluge predstavljaju ozbiljan rizik za fizičko i mentalno zdravlje djece i maloljetnika. Kad je riječ o fizičkom zdravlju, prekomjerno vrijeme provedeno pred zaslonom zamjenjuje igru na otvorenom i sport, što može utjecati na zdravlje, kondiciju i spavanje djece. Korištenje društvenih medija+ i uređaja u ranoj dobi oduzima vrijeme za praktično istraživanje i društvene interakcije uživo. To može utjecati na društveno-emocionalni razvoj i uzrokovati probleme s mentalnim zdravljem. Dugotrajno korištenje elektroničkih uređaja može uzrokovati i fizičke poteškoće kao što su mišićno-koštani problemi i zamor očiju.

Djeca koja koriste društvene medije i druge digitalne usluga izložena su znatnim rizicima za mentalno zdravlje. Osim što društveni mediji+ mogu izravno naštetiti mentalnom zdravlju djece, mogu i pogoršati postojeće probleme s mentalnim zdravljem, uključujući depresiju i tjeskobu. Socijalni i individualni čimbenici u velikoj mjeri određuju izloženost djece i adolescenata rizicima.

Intenzivno korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga među djecom i adolescentima često se povezuje s problemima sa spavanjem i koncentracijom i povećanim stopama depresije i tjeskobe. Dizajn koji stvara ovisnost pojačava te učinke jer potiče kompulzivno provjeravanje, „strah od propuštanja” (FOMO) i veće međusobno uspoređivanje. To može narušiti samopouzdanje maloljetnika i izložiti ih povećanom stresu. Sustavi algoritamske amplifikacije i preporučivanja mogu pridonositi širenju dezinformacija i govora mržnje. Štetne posljedice tih fenomena posebno su izražene kod ranjivih skupina.

Maloljetnici su izloženi znatnim rizicima od kažnjivih i nezakonitih sadržaja na internetu. Odrasli i maloljetnici ciljano koriste društvene medije i druge digitalne usluge, uključujući platforme za igre na sreću, kako bi stupili u kontakt s djecom i adolescentima. Rizici uključuju izloženost seksualnom zlostavljanju djece (i materijalu koji to prikazuje), mamljenju, zlostavljanju na internetu, radikalizaciji i poticanju na počinjenje nezakonitih, nasilnih ili terorističkih djela. Rašireno korištenje alata umjetne inteligencije predstavlja ozbiljnu prijetnju djeci i adolescentima zbog proizvodnje materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece (na primjer uvjerljiv krivotvoreni sadržaj). Te zlouporabe imaju drastične učinke na razvoj maloljetnika i njihovo mentalno i fizičko zdravlje, a u najozbiljnijim slučajevima mogu dovesti i do tragičnih ishoda.

Pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga i dalje su primarni odgovorni za zaštitu maloljetnika u okviru usluga koje pružaju. Osim toga, roditelji i skrbnici imaju važnu ulogu u nadzoru vremena koje djeca i adolescenti provode na internetu i maloljetnicima moraju objasniti kako se nositi s rizicima na društvenim medijima+. Primjerene aktivnosti izvan interneta i interakcija uživo ključne su u svakoj dobi.

Unatoč višestrukim rizicima, **svijet društvenih medija+ djeci i adolescentima otvara i brojne prilike.** Ako su maloljetnici pripremljeni za sigurnu interakciju na internetu i imaju dobre digitalne vještine, korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga može pozitivno utjecati na njihovu dobrobit i društvenu povezanost, omogućiti im pristup društvenoj podršci vršnjaka i dati prilike za samoizražavanje, građanski angažman i neovisno učenje. Pokazalo se da ciljane inicijative za razvoj digitalnih vještina, kao što su strategija EU-a za bolji internet za djecu i centri za sigurniji internet, i uključivanje medijske pismenosti u nacionalne obrazovne programe mogu poboljšati kritičko mišljenje, otpornost na dezinformacije i sposobnost maloljetnika da se sigurno snalaze na internetu.

Društveni mediji i druge digitalne usluge kojima je sigurnost zadana postavka mogle bi doprinijeti autonomiji i sudjelovanju djece i adolescenata na internetu tako što će podupirati stjecanje digitalnih vještina i medijske pismenosti. Digitalno obrazovanje prilagođeno dobi koje se provodi u školi uz potporu roditelja i pružatelja skrbi moglo bi maloljetnike osposobiti i za iskorištavanje mogućnosti internetskog svijeta i upravljanje mogućim rizicima i prijetnjama.

Suzbijanje rizika povezanih s dobi

Kako djeca odrastaju i postaju neovisnija, roditelji sve teže mogu nadzirati njihove aktivnosti na internetu. Utjecaj vršnjaka dobiva na važnosti. Tijekom adolescencije i kako se približavaju punoljetnosti, maloljetnici postaju sve autonomniji na internetu i mogu bolje razumjeti i lakše izbjeći rizike kojima su izloženi. Potrebe trogodišnjaka razlikuju se od potreba šesnaestogodišnjaka. Zbog toga sigurnosti djece na internetu treba **pristupiti uzimajući u obzir razvojne faze i različite potrebe pojedinih dobni skupina**, kako je učinjeno u ovom izvješću:

Djeca mlađa od tri godine pasivni su korisnici interneta i prvenstveno su izložena rizicima povezanim sa socijalnim odnosima i „tehnoferencijom”¹. Ti rizici uglavnom proizlaze iz toga što pružatelji skrbi izravnu interakciju zamjenjuju zaslonom jer tako „smiruju” ili odvrćaju pozornost male djece. To može utjecati na sposobnost koncentracije, učenje jezika i društveno-emocionalni razvoj djece.

U dobi od tri do pet godina djeca postaju neovisni korisnici pod nadzorom i sve su izloženi rizicima internetskih okruženja i prevelike izloženosti zaslonima. Društveni mediji i druge digitalne usluge koje su optimizirane za postizanje trenutnog zadovoljstva, opetovano nagrađivanje i kontinuiranu vanjsku stimulaciju elementarno su neusklađene s kapacitetima djece u razvoju i mogu im nanijeti dugoročnu štetu.

U dobi od šest do devet godina djeca počinju u mnogo većoj mjeri koristiti društvene medije i druge digitalne usluge. Povratne informacije iz internetskog svijeta (npr. oznake „sviđa mi se”, ocjene i rang ljestvice) isprepliću se s razvojem samopouzdanja na temelju razvoja kompetencija u stvarnom svijetu. To pridonijeti tjeskobi zbog pritiska i uspoređivanja među vršnjacima, čime se povećava izloženost zlostavljanju na internetu, govoru mržnje i vršnjačkom uznemiravanju.

U dobi od 10 do 12 godina pristup djece društvenim medijima+ postaje bitan preduvjet za sudjelovanje u društvu. U toj se dobi djeca suočavaju s najozbiljnijom konvergencijom razvojnih osjetljivosti i karakterističnog ponašanja platformi. Sustavi algoritamskih preporuka pridonose međusobnom uspoređivanju i povećavaju izloženost štetnom ili nezakonitom sadržaju (uključujući sadržaje koji prikazuju seksualno zlostavljanje djece, ekstremističku propagandu i dezinformacije), a mogu i stvoriti ovisnost i pojačati simptome depresije i tjeskobe. Recentna istraživanja upućuju na to da bi dobivanje prvog pametnog telefona u dobi od 12 godina (umjesto 13) moglo biti povezano s većim rizikom od depresije i drugih problema s mentalnim zdravljem godinu dana kasnije^{vi}. Taj primjer dobro pokazuje da su djeca mlađa od 13 godina posebno ranjiva.

U dobi od 13 do 15 godina adolescenti postupno prelaze s nadziranog na autonomno korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga. Tradicionalni oblici nadzora koji provode skrbnici i odgojno-obrazovni djelatnici u školi postaju sve neučinkovitiji. Rizike sve više oblikuju strukture društvenih medija i drugih digitalnih usluga, a ne samo ponašanje pojedinaca. Jedna je od glavnih poteškoća rješavanje pitanja algoritamskih sustava koji netransparentno odabiru sadržaje kojima je korisnik izložen i utječu na ponašanje.

Postupni rast autonomije uobičajen je dio odrastanja kako na internetu tako i izvan njega. Stoga pitanje nije kako spriječiti autonomiju adolescenata, već kako ograničiti njihovu izloženost štetnom sadržaju dok su u fazi najveće razvojne ranjivosti. Za djelotvornu zaštitu potreban je višeslojni pristup u kojem se uzimaju u obzir razvojne

¹ Smanjenje interakcije roditelja i djeteta zbog tehnologije.

faze i kombiniraju regulacija društvenih medija i drugih digitalnih usluga, obrazovne intervencije i potpora samoregulaciji i kritičkom korištenju medija.

Konačno, **u dobi od 16 do 18 godina** adolescenti prolaze kroz razdoblje intenzivnije konsolidacije identiteta i sve veće autonomije. Vještine koje su dotad stekli omogućuju im da bolje razumiju i nose se s rizicima na internetu. Međutim, njihov neurobiološki razvoj nije ni približno završen, a korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga povećava rizik od razvoja ovisnosti, tjeskobe i problema s mentalnim zdravljem. Adolescenti u toj dobi moraju steći vještine (na primjer, kritičko mišljenje i sposobnost procjene situacije) nužne za uspješno i sigurno snalaženje u digitalnom svijetu i za iskorištavanje njegova punog potencijala.

Šest vodećih načela za zaštitu i autonomiju maloljetnika na internetu

Budući da su u društvenim medijima+ prisutni rizici, ali i prilike za djecu i adolescente, potrebno je izraditi sveobuhvatan okvir politike koji će štititi maloljetnike i istodobno poticati njihovu samostalnost na internetu. Sljedećih **šest vodećih načela, koja su utvrdili supredsjedatelji, usmjeravalo je rad Posebnog odbora** i prisutno je u strukturi ovog izvješća. Mjere bi se trebale temeljiti na čvrstim dokazima i analizi poteškoća i prilika s kojima se djeca susreću na internetu. Djelotvorna provedba i evaluacija neophodne su za postizanje rezultata.

- **1. načelo: Razvojni pristup (vidjeti 1. poglavlje)**

Propise i smjernice potrebno je prilagoditi dobi. Zaštitne mjere potrebno je oblikovati i primjenjivati tako da omogućavaju suzbijanje rizika s kojima se djeca i adolescenti susreću u svakoj od faza razvoja. Ako je to moguće, u tim bi mjerama trebalo uzeti u obzir osobne i društvene okolnosti djece, koje mogu dodatno utjecati na njihovu izloženost riziku.

- **2. načelo: Jednakost i raznolikost (vidjeti 2. poglavlje)**

Potrebno je prepoznati nejednakosti u rizicima i izloženosti štetnom učinku interneta među raznim dobnim i socioekonomskim skupinama. Spol, seksualnost, raso, etničko i vjersko podrijetlo, posebne obrazovne potrebe i postojeći problemi s mentalnim zdravljem povećavaju ranjivost maloljetnika na štetne učinke interneta. Ti čimbenici utječu i na resurse i kapacitete roditelja i skrbnika za potporu djeci i adolescentima na putu prema autonomiji.

- **3. načelo: Zaštita maloljetnika (vidjeti 3. poglavlje)**

Djeca i adolescenti moraju imati koristi od sigurnih društvenih medija+. Društvene medije i druge digitalne usluge trebalo bi oblikovati tako da se maloljetnike zaštiti od štetnog sadržaja, značajki koje stvaraju ovisnost, digitalnog zanemarivanja² i kaznenih djela na internetu (na primjer seksualnog zlostavljanja). Maloljetnici bi trebali moći lako

² Opetovani propust skrbnika da pruži pozornost, odgovor, nadzor ili zaštitu primjerenu dobi jer digitalne tehnologije ometaju, zamjenjuju ili ugrožavaju osnovne uloge skrbnika.

prijaviti štetan sadržaj ili značajke. Takvim bi prijavama trebalo dati prednost, a pružatelji usluga trebali bi odmah ukloniti štetan sadržaj ili značajke.

- **4. načelo: Odgovornost digitalnih usluga i prava potrošača (vidjeti 3. poglavlje)**

Pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga moraju preuzeti glavnu odgovornost za jamčenje sigurnog pristupa i korištenja interneta za maloljetnike. Potrebno je poticati mjere „integrirane sigurnosti” digitalnih usluga i što brže provoditi propise koji se odnose na sadržaj. Na pružateljima društvenih medija i drugih digitalnih usluga trebao bi biti teret dokazivanja da značajke njihovih usluga nisu štetne prije nego što se djeci i adolescentima dopusti pristup tim uslugama.

- **5. načelo: Izgradnja autonomije i medijsko obrazovanje (vidjeti 4. poglavlje)**

Roditeljima i skrbnicima, nastavnicima i drugim odgojno-obrazovnim djelatnicima treba omogućiti da djeci i adolescentima pomažu u postupnom prelasku na sigurno i autonomno korištenje interneta. Potrebno je ponuditi dostatne mogućnosti (na primjer osposobljavanje u području digitalne i medijske pismenosti) i odgovarajuću infrastrukturu da bi roditelji mogli promisliti o vlastitim aktivnostima i usmjeriti interakcije maloljetnika na internetu. Mjere moraju biti prilagođene ulogama skrbnika i odgojno-obrazovnih djelatnika, koje se razvijaju kako djeca i adolescenti sazrijevaju.

- **6. načelo: Prava i sudjelovanje djece (vidjeti 4. poglavlje)**

Mora se zaštititi pravo djece na sigurno sudjelovanje, interakciju i zajedničko stvaranje, kako na internetu tako i izvan njega. Mjere za zaštitu djece uvijek bi se trebale temeljiti na pravima djece kako se tumače u relevantnim međunarodnim okvirima³. Dobna ograničenja moraju se utvrditi uz poštovanje prava djeteta na internetu i moraju biti razmjerna, vremenski ograničena i usklađena s najboljim interesima djece. Posebno se ističe potreba za ulaganjem poticanjem maloljetnika svih dobnih skupina na sudjelovanje u aktivnostima izvan interneta.

³ Posebno u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta i općim napomenama Odbora za prava djeteta, Povelji Europske unije o temeljnim pravima i Strategiji EU-a o pravima djeteta.

Posebni savjetnici predsjednice i supredsjedatelji Posebnog odbora za sigurnost djece na internetu

Prof. dr. Jörg M. Fegert

Dr. Maria Melchior

Prof. dr. Jörg M. Fegert

Ravnatelj Odjela za psihijatriju,
psihosomatiku i psihoterapiju
djece i adolescenata u
Sveučilišnoj bolnici u Ulmu

Dr. Maria Melchior

Direktorica istraživanja
francuskog Nacionalnog
instituta za zdravlje i
medicinska istraživanja
(INSERM)

ŠEST VODEĆIH NAČELA

za zaštitu i autonomiju maloljetnika na internetu

SIGURNOST

DJECE

NA INTERNETU

ANALIZA SITUACIJE

RAZVOJNI PRISTUP

Prilagodba propisa i smjernica o dobi

JEDNAKOST I RAZNOLIKOST

Prepoznavanje nejednakosti u rizicima, izloženosti i štetnom učinku digitalnog okruženja u svim skupinama

ZAŠTITA MALOLJETNIKA

Zaštita od štetnog sadržaja, dizajna koji stvara ovisnost, digitalnog zanemarivanja i kaznenih djela (npr. seksualnog zlostavljanja i maltretiranja)

ODGOVORNOST DIGITALNIH USLUGA I PRAVA POTROŠAČA

Provedba mjera integrirane sigurnosti i propisa koji se odnose na sadržaj

OSIGURAVANJE PODRŠKE I MEDIJSKO OBRAZOVANJE

Omogućavanje roditeljima i skrbnicima da maloljetnicima pomažu u stjecanju digitalnih vještina i medijske pismenosti radi odgovornog korištenja

PRAVA I SUDJELOVANJE DJECE

Zaštita prava na sigurno sudjelovanje i zajedničko stvaranje na internetu

MJERE

EVALUACIJA

Ključne preporuke za zaštitu i autonomiju maloljetnika na internetu

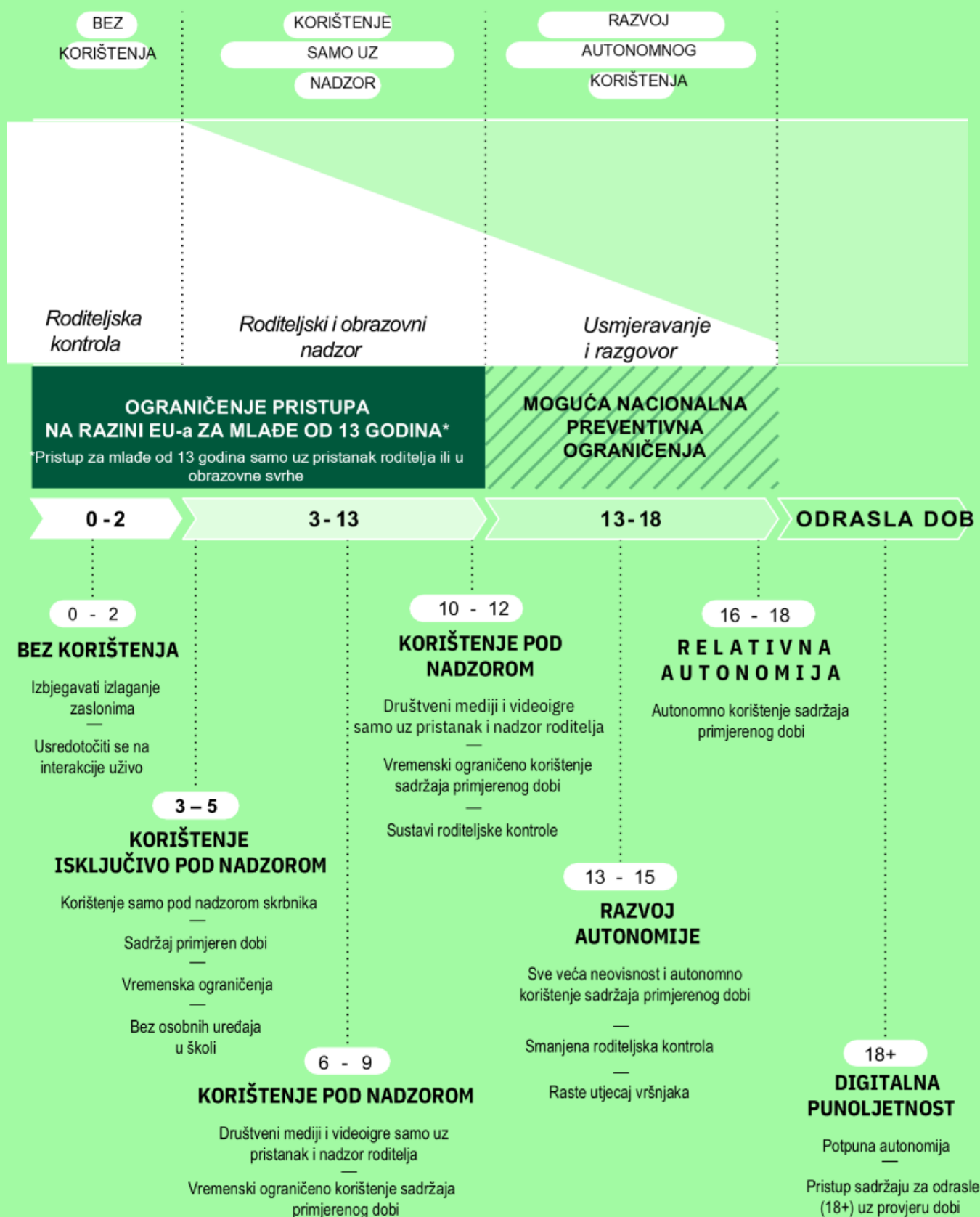
Glavni je cilj preporuka iz ovog izvješća, koje se temelje na razvojno osjetljivom pristupu i odražavaju šest vodećih načela, uskladiti potrebu za zaštitom djece i adolescenata na internetu s njihovim pravima na sudjelovanje u društvenim medijima+ i iskorištavanje njihovih mogućnosti.

Preporuke o korištenju društvenih medija i drugih digitalnih usluga primjerenom dobi

- 1. 0 – 2 godine: Izbjegavati zaslone i društvene medije+.** Izbjegavanje dugotrajne izloženosti zaslonima tijekom ranog djetinjstva ne znači da ih je potrebno u potpunosti zabraniti, već se time uzimaju u obzir razvojne potrebe djece u smislu privrženosti, osjetilnog razvoja i ranog učenja jezika. Roditelji i skrbnici trebali bi dati prednost interakcijama uživo i voditi računa o vlastitom korištenju digitalnih uređaja kako bi bili pozitivan uzor i izbjegli „tehnoferenciju”. Taj je pristup u skladu s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije za sprečavanje poremećaja u neurobiološkom i kognitivnom razvoju djeteta i stvaranju emocionalne povezanosti te fizičkih problema (na primjer pogoršanja vida).
- 2. 3 – 12 godina: Pod nadzorom koristiti društvene medije+ i uređaje primjerene dobi.** Djeca ne bi smjela koristiti uređaje s pristupom internetu bez nadzora. Škole bi trebale osigurati prostorije za nadzirano i ograničeno korištenje uređaja u obrazovne svrhe radi potpore digitalnoj i medijskoj pismenosti, emocionalnoj otpornosti i kritičkom promišljanju o rizicima. Roditelji i skrbnici trebali bi nadzirati i podupirati postupno stjecanje digitalne autonomije putem društvenih medija i drugih digitalnih usluga primjerenih dobi. Trebali bi i redovito razgovarati s djecom o mogućim koristima i rizicima interakcije maloljetnika na internetu. I skrbnici i odgojno-obrazovni djelatnici trebali bi nastaviti poticati djecu u toj dobi da sudjeluju u aktivnostima izvan interneta.
- 3. 13 – 18 godina: Razvijati autonomno korištenje društvenih medija+ primjerenih dobi.** U dobi od 13 do 18 godina adolescenti bi trebali imati pristup samo društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama primjerenima dobi koje su „sigurne prema zadanim postavkama” i koje su aktivno uvele ključne sigurnosne značajke (na primjer ograničenja beskonačnog skrolanja i sustava za preporučivanje sadržaja). Dok se ne razviju ti društveni mediji i druge digitalne usluge koje su „sigurne prema zadanim postavkama”, individualna roditeljska kontrola i nadzor u skladu s dobi i dalje su neophodni. Regulatorna tijela mogla bi razmotriti dodatne mjere predostrožnosti. Budući da adolescenti stariji od 16 godina postaju digitalno autonomniji, rizici povezani s izlaganjem štetnom sadržaju

na internetu i dalje su prisutni. Stoga bi roditelji i skrbnici trebali i dalje razgovarati s maloljetnicima o njihovim iskustvima na internetu. Adolescenti bi trebali imati povlašten pristup uslugama potpore i sustavima za podnošenje pritužbi, a istodobno imati koristi od mreža za uzajamnu potporu kojima se promiče odgovorno korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga.

Korištenje društvenih medija+ među maloljetnicima u skladu s dobi

Preporuke za zaštitu djece i adolescenata na internetu

- **Predložiti usklađeno ograničenje pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama na razini EU-a za djecu mlađu od 13 godina.**

Za djecu mlađu od 13 godina potrebno je uvesti usklađeno ograničenje pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama na razini EU-a, uključujući virtualne prijatelje kreirane umjetnom inteligencijom. Usklađeno ograničenje pristupa olakšalo bi provedbu razmjerne provjere dobi uz poštovanje prava i potaknulo izradu zahtjeva za pružatelje društvenih medija i drugih digitalnih usluga u vezi s integriranom sigurnošću. Djeca mlađa od 13 godina trebala bi imati vremenski ograničen pristup društvenim medijima+ primjerenima dobi samo uz odobrenje i nadzor roditelja ili u obrazovnom kontekstu. Od navršениh 13 godina adolescenti bi trebali moći autonomnije koristiti sigurne društvene medije i druge digitalne usluge primjerene dobi.

Usklađena pravila o minimalnoj dobi od 13 godina na razini EU-a doprinijela bi pravilnom funkcioniranju jedinstvenog tržišta jer bi osigurala jedinstven okvir za usklađenost za pružatelje usluga. Osim toga, olakšala bi provedbu i nadzor koje vrše regulatorna tijela na nacionalnoj razini i razini EU-a. Time bi se osigurala i jednaka razina zaštite za sve maloljetnike na internetu u cijelom EU-u, bez obzira na socioekonomski, kulturni i nacionalni kontekst.

- **Uvesti djelotvorne sustave za provjeru dobi kako bi se potvrdila dob i poduprla integrirana sigurnost i pristupi za zaštitu i jačanje samostalnosti maloljetnika na internetu primjereni dobi.**

Metode osiguravanja dostatne dobi, bilo da je riječ o provjeri dobi ili procjeni dobi, moraju biti razmjerne i poštovati minimalne zahtjeve, posebno u pogledu temeljnih prava korisnika, uključujući prava djece i povezane zaštitne mjere. Svaka metoda koja se upotrebljava za provjeru dobi trebala bi biti u skladu s najvišim standardima privatnosti i zaštite podataka te ne bi trebala uključivati obradu osobnih isprava i biometrijskih podataka u svrhu procjene dobi. Trebalo bi uvesti tehničke standarde kao što je „dokaz nultog znanja” kako bi se osiguralo da do platforme potrebne za procjenu dobi i pružatelja usluge provjere dobi ne dopijevaju nikakve informacije pomoću kojih se korisnik može pratiti ili identificirati.

Metode osiguravanja dostatne dobi trebale bi omogućavati točno utvrđivanje dobi ili dobni skupina i biti jednostavne i pouzdane za primjenu u praksi, u stvarnim uvjetima. Trebale bi biti i zaštićene kako bi se izbjeglo zaobilaženje mjera i kibernetičke prijetnje, uključive (i nediskriminirajuće) i jednako dostupne svima koji ih trebaju primjenjivati. Pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga moraju ispunjavati svoju obvezu sprečavanja izloženosti maloljetnika rizičnim uslugama ili korisnicima koji se predstavljaju kao djeca ili adolescenti.

- **Proširiti i uskladiti pravila o ključnim sigurnosnim značajkama u dizajnu društvenih medija i drugih digitalnih usluga.**

U društvene medije i druge digitalne usluge trebalo bi uključiti jasnu integriranu sigurnost i zaštitne mjere primjerene dobi (na primjer moguća ograničenja beskonačnog skrolanja, automatskog pokretanja sadržaja, automatskih obavijesti i problematičnih sustava za personalizirano preporučivanje sadržaja). Kako bi se suzbio dizajn koji stvara ovisnost, tamni obrasci, neželjeni kontakt i „zečje rupe” (engl. *rabbit hole*), zadane zaštitne postavke trebale bi biti sastavni dio društvenih medija i drugih digitalnih usluga. Proširenje i usklađivanje pravila o ključnim sigurnosnim značajkama pružilo bi sigurnost i ujednačenost u cijelom okruženju društvenih medija+. Zbog brzog razvoja tehnologije sva pravila o ključnim sigurnosnim značajkama trebala bi biti prilagodljiva radi kontinuiranog otklanjanja novih štetnih značajki dizajna.

- **Na pružatelje društvenih medija i drugih digitalnih usluga prebaciti teret dokazivanja da su njihovi proizvodi i usluge sigurni za maloljetnike.**

Dok pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga ne uvedu ključne sigurnosne značajke dizajna radi zaštite djece i adolescenata, trebala bi se primjenjivati posebna dobna ograničenja. Maloljetnici ne bi trebali imati pristup tim uslugama sve dok pružatelji ne pokažu da su ugradili sigurne značajke primjerene dobi, u skladu s mjerama EU-a i nacionalnim mjerama. Ako postoji verzija „sigurno prema zadanim postavkama”, značajke koje nisu primjerene dobi (značajke za odrasle) trebale bi se aktivirati tek nakon utvrđivanja dobi.

- **Ojačati kapacitete za provedbu i evaluaciju.**

Budući da se na sigurnost djece na internetu sada primjenjuje više pravila (Akt o digitalnim uslugama, Opća uredba o zaštiti podataka, Akt o umjetnoj inteligenciji itd.), nadzorna tijela trebala bi pojačati suradnju i razmjenu informacija među pravnim okvirima. To je neophodno kako bi se izbjegle nedosljednosti i osiguralo usklađeno, predvidljivo i djelotvorno pravno okruženje utemeljeno na zaštiti temeljnih prava. Europska komisija trebala bi istražiti mehanizme za neometanu suradnju nadzornih tijela kako bi se iskoristile postojeće provedbene strukture. Nadalje, potrebno je procijeniti jesu li potrebna dodatna sredstva i restrukturiranje za regulatorna tijela odgovorna za provedbu i evaluaciju. Trebalo bi razmotriti mjere za jačanje uloge civilnog društva u provedbi i njegova doprinosa provedbenim kapacitetima, među ostalim putem postojećih struktura. Provedba bi trebala biti komplementarna i pritom bi se trebale izbjegavati proturječne mjere.

- **Brzo donositi mjere kojima se osigurava da pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga imaju jasne obveze sprečavanja, otkrivanja,**

prijavljivanja i zaustavljanja seksualnog zlostavljanja djece na internetu, među ostalim u interpersonalnoj komunikaciji.

Trenutačni nedostatak sigurnosti djece uzrokovan istekom Privremene uredbe o utvrđivanju pravila za sprečavanje i suzbijanje seksualnog zlostavljanja djece (Privremena uredba o seksualnom zlostavljanju djece) mora se hitno riješiti. Suzakonodavci EU-a trebali bi brzo donijeti predloženu dugoročnu uredbu za sprečavanje i suzbijanje seksualnog zlostavljanja djece. Više od 80 % istraga seksualnog zlostavljanja djece započinje na temelju prijava s društvenih medija i drugih digitalnih usluga. Djeca se često previše boje prijaviti zlostavljanje. Otkrivanje materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece, među ostalim u interpersonalnoj komunikaciji, često je jedini način da ga se zaustavi.

- **Države članice mogu uvesti dodatna preventivna ograničenja pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama od 13. godine nadalje.**

Dodatna preventivna ograničenja pristupa trebala bi nadopunjavati ograničenje pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama na razini EU-a za maloljetnike mlađe od 13 godina. Adolescenti mogu imati pristup samo društvenim medijima+ koji su sigurni u smislu sadržaja i značajki dizajna, primjereni dobi i dizajnirani imajući na umu njihova prava i potrebe. S obzirom na to da države članice imaju različite povijesne i nacionalne kontekste, mogle bi odlučiti postaviti dobnu granicu iznad 13 godina. Sva dodatna preventivna nacionalna ograničenja pristupa trebala bi podlijezati kontinuiranoj evaluaciji i po mogućnosti ponovnoj procjeni nakon što društveni mediji i druge digitalne usluge postanu sigurni prema zadanim postavkama za djecu i adolescente.

- **Unaprijediti provedbu pravila o pristupu i nadzoru istraživača nad podacima.**

Člankom 40. delegiranog akta o digitalnim uslugama iz srpnja 2025. provjerenim je istraživačima u načelu otvoren novi put za pristup podacima internetskih platformi. Ti se podaci mogu upotrebljavati za provođenje istraživanja koja doprinose otkrivanju, utvrđivanju i razumijevanju rizika na razini sustava i procjeni mjera za smanjenje rizika kojima se promiče sigurnost djece na internetu.

U kojoj će se mjeri postići cilj tog pristupa ovisi o usklađenosti pružatelja društvenih medija i drugih digitalnih usluga, o djelotvornosti regulatornih tijela u provedbi propisa, kao i o širini obuhvaćenih usluga i kvaliteti i kontinuitetu dostavljenih podataka. Komisija bi nakon početnog iskustva istraživača na temelju delegiranog akta trebala ocijeniti operativnu učinkovitost zahtjeva za pristup podacima i kontrolu iz članka 40. To je neophodno kako bi se osiguralo da internetske platforme odgovaraju na zahtjeve za pristup podacima u svrhu ispunjavanja obveza, procjene rizika i istraživanja.

Obveze pristupa podacima nisu samo važan element paketa instrumenata za transparentnost iz Akta o digitalnim uslugama, već su i dio širih odgovornosti pružatelja društvenih medija i drugih digitalnih usluga za ublažavanje rizika. I manje platforme trebalo bi poticati da istraživačima omoguće pristup podacima, uzimajući u obzir rizike koje te platforme predstavljaju za maloljetnike i ulogu neovisnog nadzora u uklanjanju tih rizika. Primjena vodećih načela FAIR⁴ za upravljanje znanstvenim podacima trebala bi biti standard u provedbi članka 40.

Preporuke za izgradnju autonomije djece i adolescenata na internetu

- **Razviti više sigurnih mogućnosti za maloljetnike da aktivno sudjeluju u oblikovanju društvenih medija+.**

Djeca i adolescenti trebali bi imati smislene mogućnosti za aktivno oblikovanje propisa, politika i obrazovnih inicijativa za promicanje njihove sigurnosti i autonomije na internetu. Trebalo bi proširiti korištenje alata za sudjelovanje djece i mladih kako bi se nadopunilo to djelovanje. Konkretnije, djecu bi trebalo uključiti u zajedničko osmišljavanje sigurnosnih politika, programa za osposobljavanje, evaluacija i smjernica. Mjere bi trebalo kontinuirano pratiti i ocjenjivati kako bi se procijenio njihov učinak na sigurnost i prava djece.

Djeca bi kroz postupke sudjelovanja trebala dobiti jasne informacije, razumjeti kako će se njihovi doprinosi upotrebljavati i primiti povratne informacije o ishodima. Posebno treba poraditi na uključivanju djece iz ugroženih, marginaliziranih i ranjivih skupina. Sve aktivnosti sudjelovanja koje uključuju djecu trebale bi biti popraćene odgovarajućim zaštitnim mjerama.

- **Poboljšati mehanizme za podnošenje pritužbi i prava potrošača s obzirom na djecu i adolescente.**

Prijave i pritužbe djece i adolescenata trebale bi se smatrati prioritetom u postupcima moderiranja sadržaja koje provode pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga. Potrebno je ojačati obveze pružatelja na temelju postojećih okvira kako bi se telefonske linije za pomoć i mehanizmi za podnošenje pritužbi financirali na odgovarajući način. Ti mehanizmi moraju biti primjereni dobi, jednostavni za korištenje, pristupačni, djelotvorni i moraju štiti privatnost.

- **Poticati široku provedbu mjera u području digitalnog obrazovanja i pismenosti za maloljetnike, roditelje i skrbnike, nastavnike i druge odgojno-obrazovne djelatnike.**

⁴ Vodeća načela FAIR za upravljanje znanstvenim podacima predstavljena su 2016. u publikaciji u časopisu Scientific Data. Cilj je tih načela poboljšati sposobnost strojeva i pojedinaca da pronađu i upotrebljavaju podatke i tako poboljšati infrastrukturu za potporu ponovnoj uporabi znanstvenih podataka. Vidjeti: Wilkinson, M.D. i dr. (2016.). [The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship](#). Scientific Data, 3.

Digitalno obrazovanje i pismenost trebali bi biti sastavni dio svih razina obrazovanja kao ključne osnovne vještine za maloljetnike, roditelje i nastavnike. Digitalna dobrobit trebala bi biti uključena u digitalno obrazovanje za sve.

Obrazovanje bi djeci i adolescentima trebalo omogućiti da kritički ocjenjuju informacije i izvore na internetu i da prepoznaju tehnike manipulacije, uključujući dezinformacije, uvjerljive krivotvorene sadržaje i ciljano oglašavanje. Također bi trebalo pomoći u izgradnji razumijevanja među maloljetnicima, roditeljima i nastavnicima o tome kako se digitalni sadržaj stvara i dijeli te kako algoritmi oblikuju ono što korisnici vide i doživljavaju u svijetu društvenih medija+.

Strukturirano obrazovanje o sigurnosti na internetu trebalo bi omogućiti stjecanje praktičnih vještina u području zaštite osobnih podataka, upravljanja postavkama privatnosti, održavanja sigurnih digitalnih identiteta i utvrđivanja rizika, posebno na društvenim medijima, uslugama razmjene poruka i okruženjima za videoigre. Te bi vještine trebalo razvijati postupno, počevši s osnovnim sigurnosnim navikama i napredujući prema složenijem razumijevanju digitalnog otiska, privole i rizika platformi. Smjernice o ravnoteži, upravljanju pažnjom i prepoznavanju prekomjernih ili štetnih obrazaca upotrebe trebale bi uzeti u obzir pitanje zdrave upotrebe zaslona.

- **Stvoriti više mogućnosti i odgovarajuću infrastrukturu za potporu aktivnostima izvan interneta.**

Države članice i lokalne vlasti trebale bi održavati i proširiti pristup priuštivom sportu, umjetnosti, klubovima za mlade, knjižnicama i društvenim prostorima kako bi se potaknulo zdravo sudjelovanje u aktivnostima izvan interneta i stvorile privlačne alternative prekomjernoj upotrebi zaslona među maloljetnicima. To bi trebalo uključivati ulaganja u sigurna i uključiva okruženja primjerena dobi u kojima se maloljetnici mogu povezati, učiti, igrati i graditi pozitivne odnose u svojim zajednicama.

- **Promicati zajedničko stvaranje smjernica za roditelje.**

EU i države članice bi zajedno s udrugama roditelja trebali promicati izradu smjernica za roditelje. Smjernice bi mogle pružiti jasne i pristupačne savjete za jačanje uloge roditelja i skrbnika u podupiranju sigurnog, odgovornog i pozitivnog korištenja društvenih medija+ među maloljetnicima. Trebale bi sadržavati praktične savjete o ključnim područjima, uključujući sigurnost i privatnost na internetu, digitalnu dobrobit, etičko i odgovorno korištenje i pristup potpori.

- **Osigurati dostatno javno financiranje i zajedničke standarde za organizacije civilnog društva i uzajamno savjetovanje.**

EU i države članice trebali bi osigurati da centri za sigurniji internet i usporedive organizacije civilnog društva i dalje primaju dostatna financijska sredstva i da se njihov rad temelji na zajedničkim standardima koje su razvili stručnjaci. To je presudno za održavanje i daljnji razvoj njihovih aktivnosti, uključujući informiranje, osposobljavanje i usluge potpore. Javno financiranje neophodno je kako bi se zajamčila neovisnost i kohezija.

Financiranje bi trebalo poduprijeti i daljnji razvoj uzajamnog savjetovanja, telefonskih linija za pomoć, dežurnih telefonskih linija, obrazovnih resursa, informativnih kampanja i aktivnosti izgradnje kapaciteta. Dodatna ulaganja trebala bi se usmjeriti na povećanje vidljivosti, dostupnosti i dosega tih usluga, među ostalim među ranjivim maloljetnicima, kao i na potporu inicijativama za promicanje sigurnijih društvenih medija+.

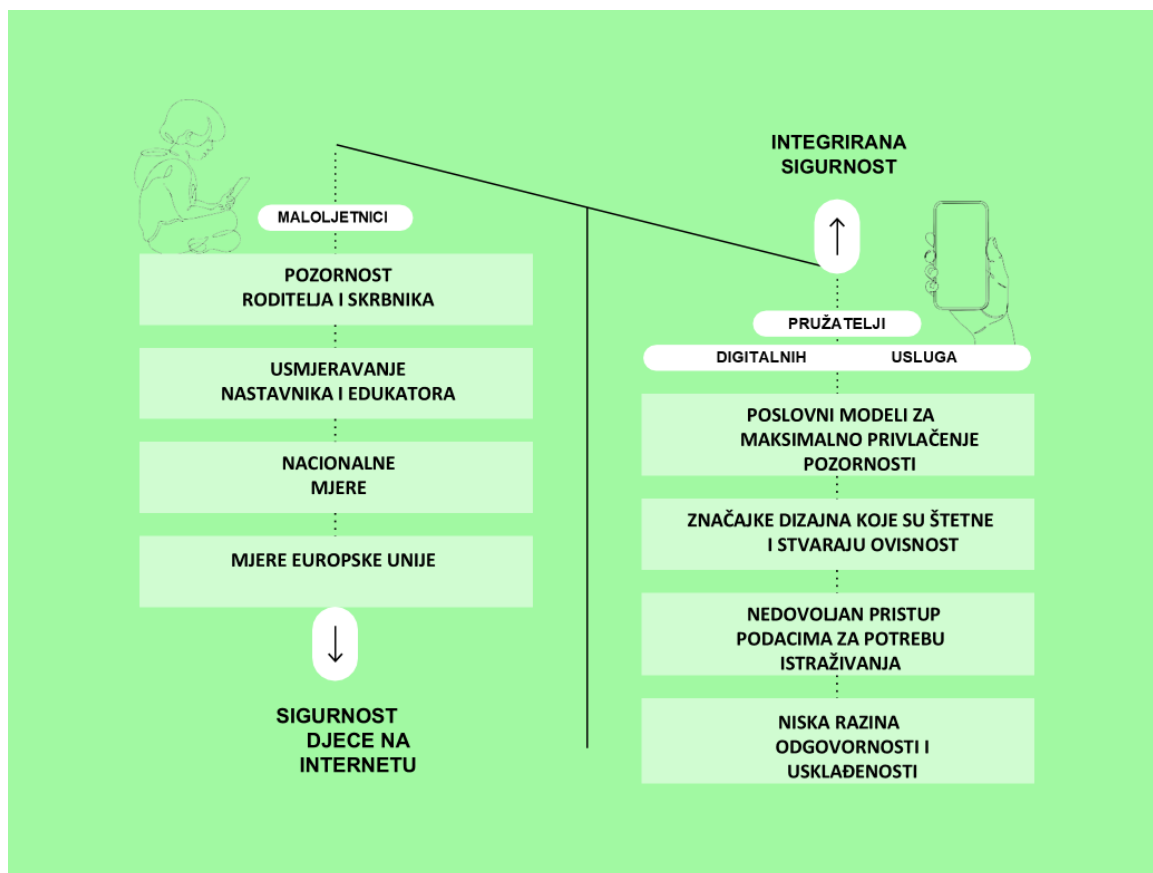
- **Staviti na raspolaganje dugoročno financiranje velikih europskih longitudinalnih istraživanja i nastaviti podupirati nasumična kontrolirana ispitivanja.**

Primjeri, kao što je sjevernoamerička studija kognitivnog razvoja adolescentskog mozga (ABCD)⁵, mogli bi poslužiti kao nadahnuće za velika europska longitudinalna istraživanja o sigurnosti djece na internetu. Dostupnost opsežnih europskih longitudinalnih dokaza (koji obuhvaćaju razdoblje od deset godina ili dulje) važna je za potporu razvojnog i neurobiološkom pristupu sigurnosti djece na internetu. To bi pomoglo u uklanjanju nedostataka u uglavnom korelativnim nalazima u europskom kontekstu u pogledu učinka korištenja društvenih medija i drugih digitalnih usluga na razvoj maloljetnika, njihovo fizičko i mentalno zdravlje, kao i izloženost štetnim učincima interneta.

Nasumična kontrolirana ispitivanja također su iznimno važna za jačanje baze dokaza za politiku. Financiranje istraživanja trebalo bi izričito poduprijeti razvojne i psihopatološke pristupe istraživanju osjetljivosti maloljetnika na rizike na internetu, na koje utječu društveni i pojedinačni čimbenici u djetinjstvu i adolescenciji.

⁵ Studija ABCD najveća je dugoročna studija razvoja mozga i zdravlja djece u Sjedinjenim Američkim Državama. Istraživanje prati razvoj ponašanja više od 11 000 djece u dobi od 9 do 10 godina kroz adolescenciju u mladu odraslu dob. Prikupljeni podaci omogućit će utvrđivanje osnovnih standarda za razvoj adolescentskog mozga i ispitati utjecaj spola, roda, sna, tjelesne aktivnosti i vremena provedenog pred zaslonom na razvoj adolescenata. Rezultati istraživanja pomoći će i u razumijevanju razvoja problema s mentalnim zdravljem tijekom adolescencije i njihove povezanosti sa zlouporabom opojnih sredstava.

Slika 2. Uravnoteženje ekosustava: integrirana sigurnost društvenih medija+

Sigurnost na internetu

SAVJETI ZA DJECU I MLADE

Upoznaj se sa svojim pravima – ne zaboravi da imaš pravo na sigurnost i poštovanje na internetu.

Budi pristojan prema drugima na internetu – društveni mediji i videoigre trebali bi biti pozitivno iskustvo za sve. Ponašaj se prema drugima onako kako želiš da se oni ponašaju prema tebi.

Promisli prije nego nešto objaviš – fotografije, videozapisi i komentari mogu zauvijek ostati na internetu. Dijeli samo ono što ti ne bi smetalo da drugi vide godinama kasnije.

Zaštiti svoje osobne podatke – nemoj na internetu dijeliti osobne podatke kao što su puno ime i prezime, adresa, škola, telefonski broj, lozinke ili trenutna lokacija.

Ne zaboravi da je umjetna inteligencija alat, a ne stvarna osoba – umjetna inteligencija može pogriješiti i stvoriti lažne informacije i lažne slike, videozapise, glasove i poruke.

Provjeri prije nego u nešto povjeruješ ili nešto podijeliš – nije sve na internetu istinito. Uvijek preispituj informacije, posebno neočekivane priče, videozapise ili poruke, i prije dijeljenja provjeri pouzdane izvore.

Prepoznaj opasnost – zastani i promisli o neobičnim zahtjevima od prijatelja, ponudama koje su predobre da bi bile istinite ili porukama u kojima se na tebe vrši pritisak da doneseš odluku.

Nemoj prihvaćati fotografije ni zahtjeve za razgovor od nepoznatih osoba – ako sumnjaš u nečiju dob ili identitet, zatraži od odrasle osobe da provjeri tko je to (ili reci toj osobi da je tvoja majka ili otac pokraj tebe da vidiš njihovu reakciju).

Koristi postavke privatnosti i sigurnosti – neka tvoji računi budu privatni, koristi snažne lozinke i uključi dodatne sigurnosne značajke kad god je to moguće.

Nemoj dijeliti privatne slike – nikad nemoj dijeliti intimne fotografije ili videozapise, čak ni ako ti netko stvara pritisak (posebno ako si mlađi od 18 godina). Jednom kad ih podijeliš, više ne možeš utjecati na to što će se dalje dogoditi s njima.

Blokiraj, prijavi i spremi dokaze – ako te netko na internetu uznemirava, vara, prijeti ili se zbog te osobe osjećaš neugodno, prijavi ju i blokiraj i sačuvaj snimke zaslona ili poruke.

Reci odrasloj osobi od povjerenja ako ti se čini da nešto nije u redu – ne pretjeruješ i nećeš biti u problemu ako zatražiš pomoć.

Pomozi da internet postane sigurniji – saznaj kako funkcioniraju aplikacije, igrice, internetske stranice, algoritmi i umjetna inteligencija i pomози drugima da ostanu sigurni.

Neka se čuje tvoje mišljenje – uključi se i oblikuj budućnost digitalnog svijeta.

Sigurnost na internetu

SAVJETI ZA RODITELJE I SKRBNIKE

Pomozite svojem djetetu da stvori zdrave navike korištenja zaslona – ograničite vrijeme provedeno pred zaslonom: za djecu u dobi do 2 godine preporuča se potpuno izbjegavanje ekrana, a za djecu u dobi od 10 do 12 godina pod vašim je nadzorom potrebno utvrditi vremenska ograničenja primjerena dobi. S adolescentima u dobi od 13 do 18 godina trebalo bi razgovarati o ograničenjima vremena provedenog pred zaslonom kako bi imali dovoljno vremena za učenje i druženje s prijateljima izvan interneta.

Provjerite jesu li aplikacije i igre primjerene dobi vašeg djeteta.

Mlađa bi djeca (do 12 godina) konzole i uređaje trebala koristiti samo u prisutnosti odrasle osobe.

Nemojte dopustiti korištenje uređaja u kupaonici, spavaćoj sobi ni za vrijeme obroka.

Obratite pozornost na ton razgovora koje vode na internetu i tijekom igranja videoigara. Nastojte primijetiti ako je nešto posebno zabrinjavajuće.

Provodite vrijeme zajedno na internetu – predložite svojem djetetu da zajedno pogledate njegov omiljeni sadržaj.

Ne kritizirajte „njihove stvari” – pomozite svojem djetetu da nauči samostalno prosuđivati (tako ćete dobiti i predodžbu o tome što mu algoritam predlaže).

Ohrabrujte svoje dijete da vam se obrati ako je zabrinuto zbog nečega na internetu – dajte mu do znanja da ćete mu pomoći i da ga nećete kriviti, kazniti ni uzeti mu uređaj.

Nastavite razgovarati o sigurnosti na internetu i u starijoj dobi djeteta, uključujući od 16 do 18 godina i nakon toga.

Izbjegavajte dijeljenje sadržaja koji uključuju vašu djecu – pažljivo razmislite prije nego što na internetu podijelite fotografije ili videozapise svoje djece ili tinejdžera.

Stranci i umjetna inteligencija mogu iskoristiti te informacije na mnogo načina.

Budite primjer – nemojte neprestano biti na uređaju dok su vaša djeca u blizini. Posvetite im pozornost koju zaslužuju i ne propuštajte važne trenutke i razgovore sa svojim djetetom.

Popis svih preporuka supredsjedatelja po poglavljima

1. poglavlje: Razvojni pristup sigurnosti djece na internetu

1. Osmisliti i primjenjivati mjere za zaštitu djece na internetu primjerene dobi
2. Omogućiti siguran internet za maloljetnike
3. Pružiti alate i znanje maloljetnicima i njihovim krugovima podrške
4. (0 – 2 godine) – Informirati skrbnike o razvojnoj važnosti izravne ljudske interakcije, počevši od ranog djetinjstva
5. (0 – 2 godine) – Izbjegavati korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga i osigurati minimalnu izloženost zaslonima, posebno za djecu mlađu od 3 godine
6. (0 – 2 godine) – Ograničiti objavljivanje podataka o djeci na profilima na društvenim medijima
7. (3 – 12 godina) – Djeci omogućiti strukturirano korištenje društvenih medija uz nadzor
8. (3 – 12 godina) – Ponuditi djeci i njihovim krugovima podrške kvalitetno obrazovanje o digitalnom svijetu i dobrobiti
9. (13 – 18 godina) – Osigurati razvoj autonomnog korištenja društvenih medija za adolescente

2. poglavlje: Dokazi o rizicima s kojima se maloljetnici susreću na internetu

10. Razviti dokaze u nedovoljno istraženim područjima kako bi se poboljšalo oblikovanje politika na temelju dokaza
11. Aktivno uključivati neovisno akademsko stručno znanje u osmišljavanje strategija i alata za ublažavanje rizika povezanih s društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama
12. Staviti na raspolaganje dugoročno financiranje za velika europska longitudinalna istraživanja i nastaviti podupirati nasumična kontrolirana ispitivanja
13. Ulagati u zaštićenu, zajedničku europsku istraživačku infrastrukturu kako bi se omogućio siguran pristup podacima maloljetnika
14. Unaprijediti provedbu pravila o pristupu i nadzoru istraživača nad podacima

3. poglavlje: Zaštita maloljetnika u svijetu društvenih medija+ koji se brzo mijenja

15. Predložiti usklađeno ograničenje pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama na razini EU-a za maloljetnike mlađe od 13 godina

16. Uvesti djelotvorne sustave za provjeru dobi kako bi se potvrdila dob i poduprla integrirana sigurnost i pristupi za zaštitu i jačanje samostalnosti maloljetnika na internetu primjereni dobi
17. Proširiti i uskladiti pravila o ključnim sigurnosnim značajkama u dizajnu društvenih medija i drugih digitalnih usluga
18. Na pružatelje društvenih medija i drugih digitalnih usluga prebaciti teret dokazivanja da su njihovi proizvodi i usluge sigurni za maloljetnike
19. Ojačati kapacitete za provedbu i evaluaciju
20. Brzo donositi mjere kojima se osigurava da pružatelji društvenih medija i drugih digitalnih usluga imaju jasne obveze sprečavanja, otkrivanja, prijavljivanja i zaustavljanja seksualnog zlostavljanja djece na internetu, među ostalim u interpersonalnoj komunikaciji
21. Države članice mogu uvesti dodatna preventivna ograničenja pristupa društvenim medijima i drugim digitalnim uslugama od 13. godine nadalje
22. Ojačati politike zaštite potrošača radi zaštite maloljetnika na internetu
23. Kontinuirano pratiti i ocjenjivati učinak mjera koje se provode
24. Pri obradi podataka o djeci na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka društveni mediji i druge digitalne usluge trebali bi osigurati da najbolji interesi djece budu na prvom mjestu
25. Osigurati djelotvornu provedbu Direktive o odgovornosti za proizvode

4. poglavlje: Osiguravanje podrške maloljetnicima za sigurno snalaženje u digitalnom svijetu

26. Razviti više sigurnih mogućnosti za aktivno sudjelovanje maloljetnika u oblikovanju društvenih medija+
27. Poboljšati mehanizme za podnošenje pritužbi i prava potrošača s obzirom na djecu i adolescente
28. Financirati i promicati uspostavu i korištenje društvenih medija i drugih digitalnih usluga utemeljenih na vrijednostima EU-a u okviru kojih maloljetnici mogu sigurno komunicirati jedni s drugima
29. Poticati široku provedbu mjera u području digitalnog obrazovanja i pismenosti za maloljetnike, roditelje i skrbnike, nastavnike i druge odgojno-obrazovne djelatnike
30. Stvoriti više mogućnosti i odgovarajuću infrastrukturu za potporu aktivnostima izvan interneta
31. Promicati zajedničko stvaranje smjernica za roditelje
32. Osigurati kontinuiranu potporu za roditelje i skrbnike pomoću najsuvremenijih alata za kontrolu i nadzor

33. Osigurati dostatno javno financiranje i zajedničke standarde za organizacije civilnog društva i uzajamno savjetovanje
34. Omogućiti da zdravstveni sustav dijagnosticira i liječi ovisnosti i druge poremećaje mentalnog zdravlja povezane s korištenjem društvenih medija i drugih digitalnih usluga
35. Uključiti digitalnu i medijsku pismenost u osposobljavanje nastavnika i omogućiti sudjelovanje roditelja
36. Promicati pismenost u području umjetne inteligencije kao sastavni dio digitalnog obrazovanja
37. Škole bi trebale pružati strukturirane mogućnosti za poboljšanje mentalnog zdravlja i digitalne dobrobiti
38. U obrazovnim rješenjima posebnu pozornost trebalo bi posvetiti ranjivim skupinama
39. Ulagati u sigurnu, preventivnu, stabilnu i pouzdanu obrazovnu digitalnu infrastrukturu

Bilješke – Predgovor

ⁱ Europska komisija (2026.). [Digitalno desetljeće – izvješće Eurobarometra – veljača – ožujak 2026.](#).

ⁱⁱ Dansko predsjedništvo Vijeća Europske unije (2026.). [Izjava iz Jutlandao stvaranju sigurnog internetskog okružja za maloljetnike](#).

ⁱⁱⁱ Europski parlament (2025.). [Zaštita maloljetnika na internetu – Rezolucija Europskog parlamenta od 26. studenog 2025. o zaštiti maloljetnika na internetu \(2025/2060\(INI\)\)](#).

^{iv} Europsko vijeće (2026.). [Zaključci Europskog vijeća](#) od 19. ožujka 2026.

^v G7 (2026.). [Leaders' call on a safer digital space for minors](#).

^{vi} Dječja bolnica u Philadelphiji (2026.). [Age Limits Alone Won't Fix Smartphone Risks, Suggests Children's Hospital of Philadelphia Study](#). Pristupljeno 12. srpnja 2026.